

Akademik Teşvik Ödeneğinin Bilimsel Faaliyetlere Etkisi Hakkındaki Akademisyen Görüşleri

The Opinions of Academicians about the Impact of Academic Incentive Payment on the Scientific Activities

Eser ÜLTAY, Neslihan ÜLTAY

Öz

Akademik teşvik ödeneğinin akademisyenlerin bilimsel faaliyetlerine ivme kazandırdığı bir gerçektir. Ancak akademik teşvik ödeneği ile birlikte bilimsel faaliyetlerin nasıl etkilendiği hakkında akademisyenlerin görüşlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın temel amacı Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde görev yapmakta olan akademisyenlerin, akademik teşvik ödeneğinin yapmış oldukları akademik faaliyetlere olan etkisi hakkında görüşlerini belirlemektir. Araştırma, Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 2016-2017 akademik yılı güz döneminin sonunda gerçekleştirilmiş olup, araştırmaya Eğitim Fakültesi'nde görev yapmakta olan 34 akademisyen katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak dokuz açık uçlu sorudan oluşan bir tarama formu kullanılmıştır. Akademik teşvik ödeneğinin bilimsel faaliyetlere olan olumlu katkıları yayın sayısının nicelik olarak artması, dolayısıyla atıf sayısının artması, yıllardır bilimsel faaliyette bulunmayan akademisyenlerin bile en az birkaç tebliğ yayınlamaları, proje katılımlarının artması şeklinde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Akademisyenlerin uygulama hakkındaki olumsuz görüşleri ise; çalışma arkadaşlarının dergilerin yayınlanma sürecinin uzun olmasından dolayı, daha kısa sürede dönüş sağlayan paralı dergileri tercih etmeleri, birbirlerine karşılıklı atıf yapan akademisyenlerin varlığı ve kontrolsüzce artan uluslararası sempozyum/kongrelere birden fazla bildiri ile katılım yapılması şeklinde belirtilebilir. Bu olumsuz durumların ortadan kaldırılması için yönergelerin her alan için daha açık ifade edilmesine ve bazı kriterlerin değiştirilmesine/geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Ahahtar Sözcükler: Akademik teşvik ödeneği, Akademisyen, Bilimsel faaliyet, Yükseköğretim

ABSTRACT

It is a fact that academic incentive payment gives academicians an impetus for scientific activities. However, with the academic incentive payment, the views of academicians need to be determined on how scientific activities are affected. The main purpose of this study is to determine the opinions of the academicians working at the Giresun University Faculty of Education about the impact of the academic incentive payment on the academic activities they have done. The research was carried out at Giresun University Faculty of Education at the end of the fall semester of 2016-2017 and 34 academicians working in the Faculty of Education participated in the research. A questionnaire consisting of nine open ended questions was used as data collection tool in the research. The academicians stated the positive contributions of academic incentive payment to scientific activities as the increase in the number of publications, and therefore the increase in the number of citations, the increase in the number of proceedings at least a few by some academicians who have not been engaged in scientific activities for years, and an increase in project participation. The long publication period of the journals, thus, the preference of the paid journals that return in a shorter period of time, the existence of academicians citing each other, and the attendance of the international symposiums/congresses which are increasing uncontrollably in last years with more than one proceeding can be indicated as the reasons of negative views of the academicians about the practice. In order to eliminate these negative situations, it is necessary to make the guidelines clearer for every field and to modify/improve some of the criteria.

Keywords: Academic incentive payment, Academician, Scientific activity, Higher education

Eser ÜLTAY (✉)

ORCID ID: 0000-0001-6839-6361

Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Giresun, Türkiye
Giresun University, Faculty of Education, Department of Primary Education, Giresun, Turkey
eserultay@gmail.com

Neslihan ÜLTAY

ORCID ID: 0000-0002-9783-0486

Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Giresun, Türkiye
Giresun University, Faculty of Education, Department of Primary Education, Giresun, Turkey

Geliş Tarihi/Received : 22.06.2017

Kabul Tarihi/Accepted : 25.11.2017

GİRİŞ

Üniversiteler bilgi üretilen merkezler olmaları dolayısıyla ülkelerin kalkınma anlayışında önemli bir yere sahiptir. Akademisyenler ise bilgi üretme sürecine bilimsel faaliyetlerde bulunarak katkı sağlarlar. Aynı zamanda bilgi işçileri olarak da nitelendirilen akademisyenler insan kaynağının daha verimli hale getirilmesinde de kritik bir rol üstlenmiştir (Özer, 2011; Alparslan, 2014).

Bilimsel faaliyetlerde bulunmak aynı zamanda akademisyenlerin kariyer basamaklarında ilerlemeleri için de gereklidir (Demir, Demir & Özdemir, 2017). Akademisyenler için kariyer basamakları yardımcı doçentlik, doçentlik ve profesörlük olarak ifade edilebilir ve bu atamalar 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 28.01.1982 tarih, 17588 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Öğretim Üyelğine Yükseltme ve Atama Yönetmeliği hükümlerince gerçekleşmektedir. Akademisyenlerin kariyer basamaklarında ilerleyebilmeleri ve bilimsel faaliyetlerde bulunabilmeleri için istekli ve durumlarından memnun olmaları gerekmektedir. Akademisyenlerin olumlu tutum ve davranışlarının pekiştirilmesi ve artırılması bağlamında daha önceki çalışmalarda belirlenmiş olan faktörler fiziksel imkânlar, sosyal-kültür-sağlık faaliyetleri, akademik bilgiye erişim imkanları, eğitim kalitesi, idari faaliyetlerden memnuniyet, akademik teşvik, yönetim ve birimler arası iletişim, kararlara katılım, algılanan örgütsel destek ve işbirliği/dayanışma ortamı sayılabilir (Alparslan, 2014).

Bilimsel faaliyetleri artırmak ve akademisyenlerin olumlu tutum ve davranışlarına katkıda bulunmak amacıyla 2014 yılında çıkarılan 6564 sayılı yasa ile üniversite akademik personeline akademik teşvik ödeneği adı ile ek ödeme yapılmasına karar verilmiştir. Akademik teşvik ödeneği, 2015 ve 2016 yıllarında yönetmeliklerle düzenlenmiş bir destek uygulamasıdır (Ağın & Göktürk, 2017). Ülkemizdeki devlet üniversitelerinde görev yapan akademisyenler, 2016 yılından itibaren akademik teşvik ödeneği kapsamında bir önceki yıl yapmış oldukları akademik faaliyetlerden topladıkları puanlar oranında, içinde buldukları yılın Şubat ayından itibaren her ay, edindikleri puanlara

bağlı olarak akademik teşvik ödeneği almaktadırlar (Turhan & Erol, 2017; Yıldız, 2017). Bu ödenekten faydalanabilmek için asgari 30 puan almak şartı getirilerek, akademisyenlerden çeşitli bilimsel faaliyetlerde bulunmaları beklenmektedir. 2016 yılı Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliği’ne göre bu faaliyetler; proje, araştırma, yayın, tasarım, sergi, patent, atf, tebliğ ve ödül olarak belirlenmiş olup her kategoriden en fazla 30 puan alınabileceği belirtilmiştir. Bu açıdan bakıldığında yönetmeliğin bilimsel üretim süreçlerini yönlendirme potansiyeli taşıdığı söylenebilir. Öyle ki sadece bir kategoride çalışmak yerine daha fazla puan toplayabilmek için akademisyenlerin diğer çalışma kategorilerinde de faaliyet göstermesi gerekmektedir. Böylece bilgi üretim merkezlerinden biri olan üniversitelerde bilimsel faaliyetlerin nitelik ve niceliğini artırmak hedeflenmiştir.

Akademik teşvik ödeneğinin akademisyenlerin bilimsel faaliyetlerine ivme kazandırdığı bir gerçektir (Tablo 1). Tablo 1’de de görüldüğü gibi 2016 yılında bu ödenekten faydalanan akademisyen sayısı 25988 iken, 2017 yılında %55’lik bir artışla 40366’ya ulaşmıştır.

Tablo 1’e göre akademik teşvik ödeneğinden faydalanan akademisyen sayısındaki artışa bakarak bilimsel faaliyetlerin de sayısının arttığını söylemek mümkündür. Ancak nitelik açısından bilimsel faaliyetlerin nasıl etkilendiği hakkında akademisyenlerin görüşlerinin belirlenmesi önemlidir. “Acaba akademisyenler sadece belli bir puanı yakalamak, ya da alacağı teşvik ödeneğinin miktarını artırabilmek için yalnızca niceliğe mi odaklanarak çalışma yürütüyorlar; akademik faaliyetlerin niteliği bu durumdan nasıl etkilendi?” soruları hakkında akademisyenler ne düşünüyorlar ve bu konuları nasıl değerlendiriyorlar?

Bu soruların cevapları önümüzdeki yıllarda oluşacak bilimsel faaliyetlerin kalitesini ve tabii ki, Türkiye’nin dünyadaki akademik yerini belirleyeceğinden dolayı önemlidir. Bu çalışmanın temel amacı Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde görev yapmakta olan akademisyenlerin, akademik teşvik ödeneğinin yapmış oldukları akademik faaliyetlere olan etkisi hakkında görüşlerini belirlemektir.

Tablo 1: Devlet Üniversitelerinde Akademik Teşvik Ödeneğinden Yararlananların Unvan ve Yıla Göre Dağılımı *

Unvan	Toplam Sayı	2016		2017	
		Teşvikten Yararlananların Sayısı	(%)	Teşvikten Yararlananların Sayısı	(%)
Profesör	16183	6493	40	9369	58
Doçent	10640	5310	50	7123	67
Yardımcı Doçent	24398	7366	30	11559	47
Araştırma Görevlisi	37019	3466	9	6623	18
Öğretim Görevlisi	14197	1224	9	2433	17
Uzman	2962	139	5	341	12
Okutman	6000	147	2	344	6
Unvanı Açıklanmayan	-	1843	-	2574	-
TOPLAM	111399	25988	23	40366	36

*Karadağ & Yücel’den (2017) faydalanılarak hazırlanmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışma bir durumu aydınlatmak ve değerlendirmeler yapmak amacıyla yürütüldüğü için betimsel araştırmalardan 'örnek olay' araştırmasına uygundur. Örnek olay araştırmaları bir grubun bir yönünün derinlemesine ve kısa sürede araştırılmasına imkân verir ve daha çok nitel araştırma yaklaşımlarının sahip olduğu özellikleri taşıyan bir araştırma yöntemidir (Çepni, 2007). Araştırma, Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 2016-2017 akademik yılı güz döneminin sonunda gerçekleştirilmiştir.

Örneklem

Araştırmaya Eğitim Fakültesi'nde görev yapmakta olan 34 akademisyen katılmıştır. Akademisyenler A1, A2, ..., A34 şeklinde kodlanmıştır. Araştırmaya katılan akademisyenlerin demografik bilgileri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan akademisyenlerin 17'si kadın 17'si erkek olmakla beraber, deneyimleri 2-31 yıl arasında değişmektedir. Araştırmaya Eğitim Fakültesi'nde görev yapmakta olan toplam 110 akademisyenden yalnızca 34'ü katılmıştır. Araştırmaya katılımda gönüllülük esas olup, akademisyenlerin tamamına ulaşılmış ancak 34'ünden geri dönüş olmuştur.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Demografik Bilgileri

Akademisyen	Unvan	Cinsiyet	Yaş	Deneyim (Yıl)	Uzmanlık Alanı
A1	Okutman	Erkek	45	25	Müzik-Dans
A2	Yrd. Doç. Dr.	Kadın	31	5	Fen Eğitimi
A3	Yrd. Doç. Dr.	Kadın	42	25	Sanat Eğitimi
A4	Yrd. Doç. Dr.	Kadın	36	4	Kimya Eğitimi
A5	Yrd. Doç. Dr.	Erkek	36	14	Filoloji
A6	Yrd. Doç. Dr.	Kadın	34	10	Kimya Eğitimi
A7	Araş. Gör.	Kadın	30	5	Fen Eğitimi
A8	Prof. Dr.	Erkek	46	22	Coğrafya
A9	Yrd. Doç. Dr.	Erkek	47	23	Eğitim Bilimleri
A10	Yrd. Doç. Dr.	Kadın	34	9	Kimya Eğitimi
A11	Yrd. Doç. Dr.	Erkek	34	11	Türkçe Eğitimi
A12	Yrd. Doç. Dr.	Erkek	37	10	Eğitim Bilimleri
A13	Yrd. Doç. Dr.	Erkek	46	21	Yeni Türk Edebiyatı
A14	Öğr. Gör.	Erkek	53	20	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri
A15	Yrd. Doç. Dr.	Kadın	44	18	Görsel Sanatlar Eğitimi
A16	Yrd. Doç. Dr.	Kadın	35	2	Fen Eğitimi
A17	Yrd. Doç. Dr.	Erkek	34	9	Fizik Eğitimi
A18	Yrd. Doç. Dr.	Kadın	51	24	Matematik Eğitimi
A19	Yrd. Doç. Dr.	Kadın	35	11	Fen Eğitimi
A20	Yrd. Doç. Dr.	Erkek	53	30	Tarih
A21	Yrd. Doç. Dr.	Kadın	34	3	Müzik Eğitimi
A22	Araş. Gör.	Erkek	36	10	Müzik Eğitimi
A23	Yrd. Doç. Dr.	Erkek	34	12	Matematik Eğitimi
A24	Araş. Gör.	Kadın	27	3	Temel Eğitim
A25	Yrd. Doç. Dr.	Erkek	37	6	Müzik Eğitimi
A26	Araş. Gör. Dr.	Kadın	28	4	Resim-İş Eğitimi
A27	Yrd. Doç. Dr.	Erkek	37	5	Müzik Eğitimi
A28	Yrd. Doç. Dr.	Kadın	30	6	Türkçe Eğitimi
A29	Araş. Gör.	Kadın	32	6	Fizik Eğitimi
A30	Öğr. Gör.	Erkek	39	14	Türk Dili
A31	Yrd. Doç. Dr.	Kadın	43	5	Eğitim Bilimleri
A32	Öğr. Gör.	Erkek	55	31	Yabancı Dil Eğitimi
A33	Öğr. Gör.	Erkek	47	20	Okul Öncesi Eğitimi
A34	Öğr. Gör.	Kadın	49	25	Temel Eğitim

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak dokuz açık uçlu sorudan oluşan bir tarama formu kullanılmış olup, tarama formundaki sorular araştırmacılar tarafından geliştirilmiş ve tarama formu soruları Ek 1’de sunulmuştur. Araştırmada akademisyenlerin, akademik teşvik ödeneği başvuruları ile ilgili sayısal verilerin bulunduğu soruların dışında, yapmış oldukları çalışmaları da değerlendirerek cevap verecekleri sorular da bulunduğu tarama formundaki sorular, mülakat tekniği yerine, akademisyenlere kâğıda basılı olarak verilmiş ve yazılı cevaplar istenmiş olup, bunun için iki hafta süre tanınmıştır. Bu süre zarfının sonunda dönüş yapmayan akademisyenlere tekrar bir hatırlatma yapıp bir hafta daha beklenmiş, bu sürenin sonunda da dönüş yapmayan akademisyenler çalışmanın dışında tutulmuştur.

Verilerin Analizi

Tarama formundan elde edilen veriler soruların niteliğine göre bir analize tabi tutulmuştur. Tarama formunda yer alan ilk üç soru hariç diğer sorular içerik analizi yapılarak değerlendirilmiş olup, ilk üç soru ise akademisyenlerin 2015 ve 2016 yılları için almış/alacak oldukları akademik teşvik puanını sorguladığından karşılaştırmalı olarak tablolaştırılmıştır.

Araştırmada Nitelik

Tarama formundaki sorular uygulamadan önce iki akademisyene okutularak görüşleri alınmış, görünüş geçerliği sağlanmak üzere değerlendirilmiş ve sayfa düzeni, okunabilirlik açısından tekrar düzenlenmiştir. Görüşleri alınan uzmanlardan ilki Türkçe eğitimcisi bir doçent olup, formdaki soruların anlaşılabilirliğini kontrol etmiştir. Diğeri ise eğitim bilimci bir profesördür. Her iki uzman da çalışmaya katılımcı olarak dâhil edilmemiştir. Geçerlik ve güvenilirlik nicel araştırmalar için kullanılan kavramlar, nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik yerine inandırıcı, aktarılabilir, tutarlı ve teyit edilebilir olması gibi farklı terimlere yer verilmektedir (Lincoln & Guba, 1985).

Veri toplama süreci başlamadan önce akademisyenlere, araştırmacılar tarafından “verilerin sadece araştırma amaçlı kullanılacağı” ve “bazı demografik bilgileriniz dışında hiçbir verinin çalışmanın okurları ile paylaşılmayacağı” gibi bilgiler sunulmuştur. Bu bilgilendirmenin amacı akademisyenlerin rahat ve içten cevap vermelerini sağlayıp çalışmanın inandırıcılığını artırmaktır. Ayrıca veri toplama sürecinde sorular akademisyenlere basılı olarak verildiği için akademisyenlerin rahatça ve alışık oldukları ortamlarda soruları cevaplayabilmeleri için fırsat tanınmıştır. Böylece yine çalışmanın inandırıcılığı artırılmaya çalışılmıştır.

Tarama formundaki sorulara verilen cevaplar çalışmanın inandırıcılık ve tutarlılığını artırmak amacıyla farklı zaman ve mekânlarda üç defa gerekli indirgemeler yapıp kritik cevaplar tespit edilerek kod havuzları oluşturulmuş, bu kodlar da temalara/kategorilere ayrılmaya çalışılmıştır. Bu aşamaların geçerlik ve güvenilirliği uzman görüşleri ile sağlanmıştır. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanmasında bir diğer önemli nokta da araştırmacının pozisyonudur. Araştırmacılar, aynı zamanda akademisyenlerin çalışma arkadaşları olması sebebiyle, akademisyenler alışık oldukları çalışma arkadaşlarıyla

araştırmayı gerçekleştirmiş ve çalışmanın uzun süreli katılım eksikliği böylece giderilmeye çalışılmıştır.

Aktarılabilirlik nitel araştırmalarda genelleme yerine kullanılan bir kriterdir (Miles & Huberman, 1994). Nitel araştırmalarda araştırma sonuçlarının genellenmesi çok mümkün olmadığı için, ancak benzer durumlara aktarılabilirliğinden bahsedilebilir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu araştırmada aktarılabilirliğin artırılması adına araştırma sürecinde elde edilen veriler bulgular bölümünde okuyucuya yorum yapılmadan, gerekli yerlerde temalar ve kategoriler altında düzenlenerek sunulmuştur. Bu şekilde okuyucu araştırılan duruma ilişkin sonuçlara daha net bir şekilde ulaşacak ve kendi oluşturduğu araştırma durumlarına aktarma fırsatını elde edecektir.

BULGULAR

Tarama formunda yer alan sorulara akademisyenlerin vermiş oldukları cevaplar, benzer sorular aynı tablolarda olmak üzere, aşağıda gösterilmiştir. Bu bağlamda, tarama formundaki 1., 2. ve 3. sorulara verilmiş olan cevaplar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3’e göre araştırmaya katılan 34 akademisyenden 19’unun 2016 yılında akademik teşvik ödeneğinden faydalanamamış olduğu görülmektedir. Bu akademisyenlerden 11’i 2017 yılı için akademik teşvik ödeneği alabilmek için başvuruda bulunmuştur. 2016 yılında akademik teşvik ödeneğinden faydalanan 15 akademisyenin ise 12’si ödenek puanını artırmıştır. Buna rağmen yalnızca dokuz akademisyen bu ödeneğin akademik faaliyetlerini artırdığını söylemiştir. Dört akademisyen kısmen artırdığını söylemiş, bir akademisyen ise akademik faaliyetlerinde bu ödeneğin çeşitlilik sağladığını ifade etmiştir. Ayrıca A8 kodlu akademisyen 2016 yılında 40 puanı olmasına rağmen akademik teşvik ödeneğine başvuruda bulunmadığını belirtmiştir. Tarama formunda yer alan 4. ve 5. sorulara akademisyenlerin vermiş oldukları cevaplar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4’e göre akademik teşvik ödeneğini faydalı bulan akademisyen sayısı 20 olup, kısmen faydalı bulan akademisyen sayısı sekiz ve faydalı olduğunu düşünmüyorum diyen akademisyen sayısı ise beştir. Bununla beraber bu ödeneğin akademik faaliyetlerin kalitesini olumsuz etkilediğini düşünen akademisyen sayısı 16’dır. Bu akademisyenler bu olumsuzluğa gerekçe olarak kalitesiz yayınların ve atıf ortaklığının ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Ayrıca sekiz akademisyen “çalışmaların nitelikten ziyade niceliğini artırdı” demiştir, üç akademisyen ise yönergelerin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. İki akademisyen makalelerin kalitesinde fazla bir değişiklik olmadığını, ancak tebliğlerin kalitesinin düştüğünü söylerken bir akademisyen ise herkesin teşvik ödeneğinden faydalanabilmek için bu konuya odaklandığını; bu esnada eğitim-öğretim faaliyetlerinin kalitesinin düştüğünü söylemiştir. Yalnızca dört akademisyen, akademik teşvik ödeneğinin akademik kaliteyi olumlu etkilediğini ve yayın sayısını artıracığını düşündüklerini belirtirken, üç akademisyen ise ödeneğin suistimal edilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla beraber, 24 akademisyen akademik teşvik ödeneğinin kendi çalışmalarının niteliğini etkilemediğini söylemişlerdir. Üç akademisyen çalışmalarının çeşitliliğini artırdığını söylerken, üç akademisyen ise nitelikten ziyade niceliğe önem verildiğini belirtmişlerdir. Bir akademisyen ise doçentlik kriterleri ile aka-

demik teşvik ödeneği kriterlerinin uyuşmamasının bir sıkıntı oluşturduğunu söylemiştir. Tarama formunda yer alan 6., 7., 8. ve 9. sorulara akademisyenlerin vermiş oldukları cevaplar Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5'e göre akademisyenlerin yapmış oldukları bilimsel faaliyetlerden SCI/SSCI veya uluslararası alan indeksleri (ISI/ERIC/AEI/BEI/EI) kapsamında değerlendirilen yayın sayıları için 2015 ile 2016 yılları arasında fark var mı diye sorulduğunda 23 akademisyen fark yok demiştir. İki akademisyen ise kendi

açısından fark olmadığını, ancak çevresinde paralı dergilere yayın gönderenlerin olduğunu belirtmiştir. İki akademisyen fark olduğunu, ancak bu farkın dergilerin yayınlanma süreci ile ilgili olduğunu, iki akademisyen doçentlik dosyası hazırladıkları için fark olduğunu, bir akademisyen ise kişisel sebeplerden dolayı olumlu anlamda fark olduğunu söylemiştir. Bir akademisyen ise kişisel sebeplerden dolayı yayın sayısının azaldığını söylemiştir. 2015-2016 yılları arasındaki atfı sayıları arasındaki farkın sorulduğu 7. soru için ise 13 akademisyen fark olmadığını, beş

Tablo 3: Tarama Formunda Yer Alan 1., 2. ve 3. Sorulara Akademisyenlerin Vermiş Oldukları Cevaplar

	2016 Yılında Akademik Teşvik Ödeneğinden Faydalanma Durumu	2016 Yılı İçin Puan	2017 Yılı İçin Akademik Teşvik Ödeneğine Başvurma Durumu	2017 Yılı İçin Puan	Akademik Teşvik Ödeneği Faaliyetlerin Sayısını Artırdı mı?
A1	Hayır	Belirtilmemiş	Evet	35	Hayır
A2	Evet	46	Evet	52.20	Hayır
A3	Evet	46	Evet	78	Hayır
A4	Evet	52,88	Evet	81.75	Kısmen
A5	Hayır	25	Evet	52	Çeşitlilik sağladı
A6	Evet	73	Evet	60	Evet
A7	Hayır	25	Evet	60	Hayır
A8	Hayır	40	Evet	88.50	Kısmen
A9	Hayır	Belirtilmemiş	Evet	45	Kısmen
A10	Evet	68.5	Evet	90	Hayır
A11	Hayır	25	Evet	51.60	Kısmen
A12	Hayır	18	Hayır	Belirtilmemiş	Hayır
A13	Hayır	Belirtilmemiş	Hayır	27.90	Hayır
A14	Hayır	Belirtilmemiş	Hayır	Belirtilmemiş	Hayır
A15	Evet	37.50	Evet	73.50	Hayır
A16	Hayır	25	Evet	42.60	Evet
A17	Evet	44	Evet	83	Evet
A18	Evet	34.50	Evet	74	Evet
A19	Evet	67.5	Evet	90	Evet
A20	Hayır	Belirtilmemiş	Hayır	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş
A21	Hayır	Belirtilmemiş	Hayır	Belirtilmemiş	Evet
A22	Hayır	Belirtilmemiş	Evet	30	Evet
A23	Evet	33.86	Evet	90	Hayır
A24	Hayır	15	Evet	35	Evet
A25	Evet	54	Evet	34	Hayır
A26	Evet	55	Evet	100	Evet
A27	Evet	62	Evet	42	Hayır
A28	Evet	40.80	Evet	53	Hayır
A29	Evet	37	Evet	100	Hayır
A30	Hayır	Belirtilmemiş	Evet	37	Hayır
A31	Hayır	Belirtilmemiş	Evet	47.50	Hayır
A32	Hayır	Belirtilmemiş	Hayır	0	Hayır
A33	Hayır	20	Hayır	15	Hayır
A34	Hayır	Belirtilmemiş	Hayır	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş

akademisyen yayın sayısının artması sebebiyle atıflarının da arttığını belirtmişlerdir. Dört akademisyen ise akademik teşvik ödeneğinden faydalanabilmek adına tanıdıkların birbirlerine atıf yaptıklarını söylemişlerdir. 2015-2016 yılları arasında yürüttükleri ya da araştırmacı olarak katkı sağladıkları proje sayısının sorgulandığı 8. soru için, 23 akademisyen iki yıl arasında fark olmadığını belirtirken, beş akademisyen bu ödenekten dolayı daha fazla projeye katıldıklarını söylemişlerdir. 2015-2016 yılları arasında akademisyenlerin sundukları bildirimlerin sayısı arasında farkın olup olmadığını sorgulandığı 9. soru için 10 akademisyen fark olmadığını, dokuz akademisyen ise akademik teşvik ödeneğinden dolayı daha fazla sempozyum takip ettiklerini belirtmişlerdir. Beş akademisyen vakitle ilgili sıkıntılardan dolayı 2016 yılında daha fazla bildiri sunabildiklerini söylerken, üç akademisyen kişisel sebeplerden dolayı bildiri sayılarının azaldığını söylemişlerdir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Akademik teşvik ödeneğinin bilimsel faaliyetlerin niteliğine

olan etkisinin araştırıldığı bu çalışmada, akademisyenlerin vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda akademisyenlerin bu ödeneye olan ilgisi büyüktür. Şöyle ki 2016 yılında bu ödenekten faydalanmak için başvuran akademisyen sayısı 2017 yılında oldukça büyük oranda artmıştır. Ancak akademisyenlerin çok azı akademik teşvik ödeneğinin yapmış oldukları bilimsel faaliyetleri artırdığını ifade etmiştir. Bu durum, akademisyenlerin maddi kazanç için bilimsel faaliyet yürütüyor düşüncesinden hoşlanmalarından kaynaklanıyor olabilir. Çünkü bilim insanı olarak kabul edilen akademisyenlerin bilim üretmeleri ve dolayısıyla bilimsel faaliyetlerde bulunmaları onların zaten görev tanımlarında bulunmaktadır. Ancak bu faaliyetlerin özellikle ulusal ve uluslararası sempozyum/kongreler düşünülduğünde, bir maliyeti olduğu da göz ardı edilemez bir gerçektir. Bu durumda maddi gerekçelerden dolayı bazı bilimsel faaliyetlerde bulunamayan akademisyenler akademik teşvik ödeneği yardımıyla faaliyette bulunabilmiş olabilirler ve bu durumu açıklamaktan çekinmiş olabilirler.

Tablo 4: Tarama Formunda Yer Alan 4. ve 5. Sorulara Akademisyenlerin Vermiş Oldukları Cevaplar

Akademik teşvik ödeneği uygulamasını faydalı buluyor musunuz?	Akademik kaliteyi nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? *	Sizce, akademik teşvik ödeneği uygulaması, yapmış olduğunuz akademik faaliyetlerin niteliğini nasıl etkiledi?*
Faydalı (A2, A3, A5, A6, A7, A8, A10, A11, A15, A16, A19, A20, A21, A22, A23, A24, A26, A27, A29, A31)	Olumsuz etkiledi, kalitesiz yayınlar çıktı ve atıf ortaklığı ortaya çıktı (A2, A4, A6, A7, A10, A11, A12, A13, A19, A21, A25, A28, A29, A30, A32, A33)	Çalışmalarımın kalitesini etkilemedi (A2, A4, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13, A14, A15, A18, A19, A21, A22, A23, A24, A25, A27, A28, A29, A31, A33)
f= 20	f=16	f=24
Kısmen faydalı (A1, A4, A9, A12, A14, A17, A18, A25)	Nitelikten ziyade niceliği artırdı (A9, A14, A16, A17, A18, A22, A24, A34)	Yorumsuz (A20, A26, A32, A34)
f= 8	f=8	f=4
Faydalı bulmuyorum (A13, A28, A30, A33, A34)	Olumlu etkiledi, yayın sayısının artacağını düşünüyorum (A8, A11, A23, A31)	Çalışmalarımı çeşitlendirdi (A5, A6, A18)
f= 5	f=4	f=3
Yorumsuz (A32)	Yönergeler geliştirilmeli (A1, A3, A26)	Nitelikten ziyade niceliğe önem veriliyor (A16, A17, A30)
f=1	f=3	f=3
	Suistimal edilmemeli (A20, A21, A27)	Doçentlik kriterleri ile uyuşmaması sıkıntı yaratıyor (A3)
	f=3	f=1
	Tebliğlerin kalitesi düştü, makalelerin kalitesi değişmedi (A15, A18)	Daha dikkatli ve özverili çalıştım (A1)
	f=2	f=1
	Teşviğe odaklanıldığı için eğitim-öğretim faaliyetlerinin kalitesi düştü (A13)	Doçentlik için hazırlanıyorum (A28)
	f=1	f=1
	Yorumsuz (A5)	
	f=1	

*Bir akademisyen birden fazla kategoride değerlendirilen cevaplar vermiştir.

Akademisyenler çoğunlukla bu ödeneği faydalı bulurken, buna gerekçe olarak bilimsel faaliyetlerin maddi boyutuna çözüm getirdiğini ifade etmişlerdir. Ancak bununla beraber, akademik kalitenin bundan olumsuz etkilendiğini de belirtmektedirler. Akademisyenlerin bir bölümü akademik teşvik ödeneğinden faydalanabilmek için akademisyenlerin daha kısa sürede dönüş yapan paralı dergilere yayın gönderdiklerini, yayınların daha kalitesiz olduğunu, hatta atıf ortaklığı yapıldığını ifade etmişlerdir. Öyle ki bazı akademisyenler atıf sayılarının artmasını “eş, dost atıfta bulunuyor” diyerek bu durumun vahametini gözler önüne sermişlerdir. Hal böyleyken, akademisyenlerin

büyük çoğunluğu akademik teşvik ödeneğinin yapmış oldukları çalışmaların kalitesini etkilemediğini de öne sürmüştür. Meslektaşlarının bilimsel faaliyetlerinin bu ödenekten olumsuz etkilendiğini ifade eden akademisyenler, kendi bilimsel faaliyetlerinin bundan kesinlikle etkilenmediğini söylemeleri şaşkınlık vericidir. Bu durumun sebebi kişilerin birbirleri hakkında kesin fikir sahibi olmadan yorum yapmaları olabilir. Nitekim bazı akademisyenler, kendileri ile ilgili yorum yaptıktan sonra “meslektaşlarım hakkında birşey diyemem” diyerek “yanlış” bilgi vermekten çekinmişlerdir.

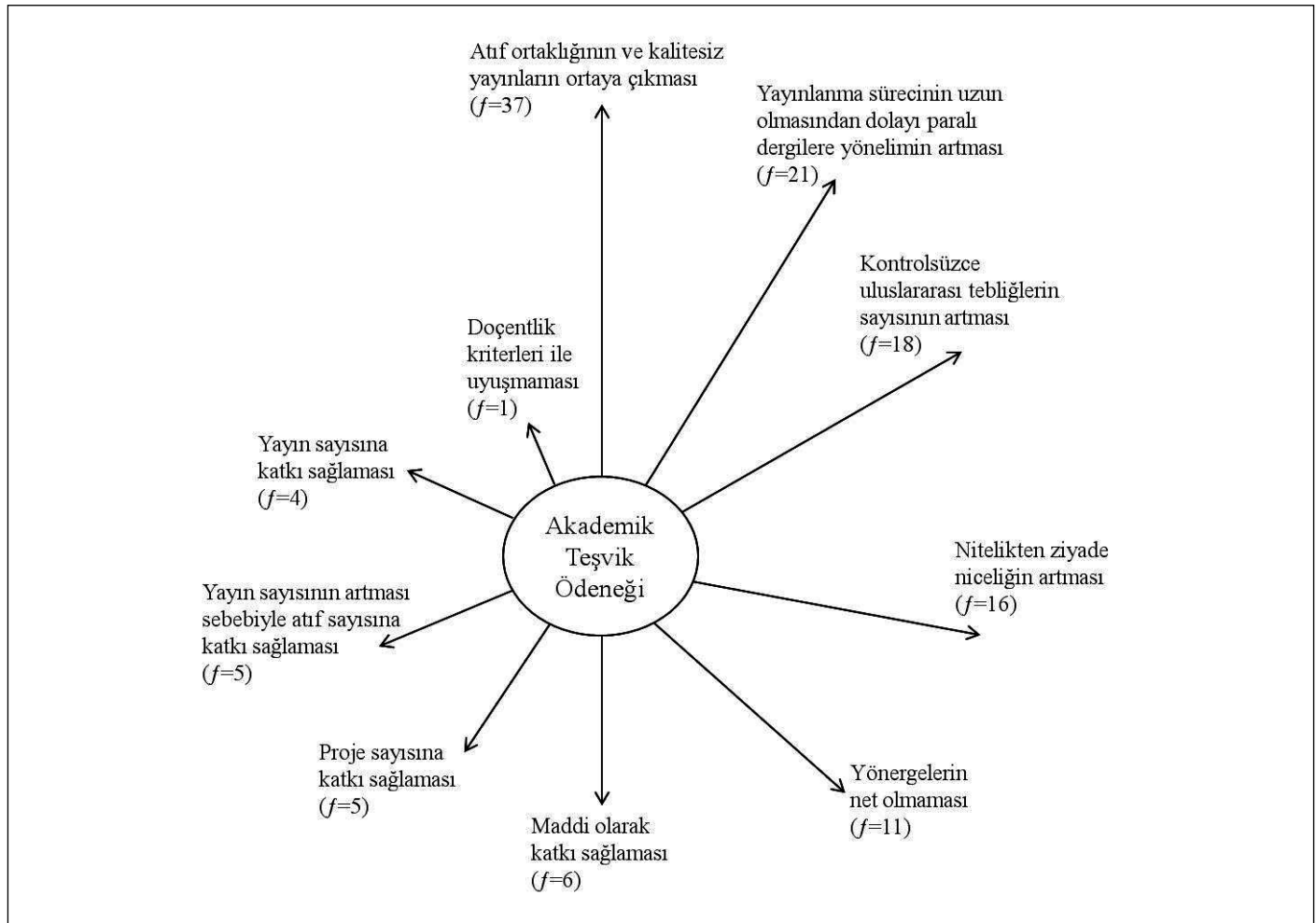
Tablo 5: Tarama Formunda Yer Alan 6-9. Sorulara Akademisyenlerin Vermiş Oldukları Cevaplar

2015 takvim yılı ile 2016 takvim yılı içerisinde çalışma sayıları ile ilgili fark var mı? Eğer fark varsa, bu fark neden kaynaklanmış olabilir? Lütfen detaylıca açıklayınız.			
SCI/SSCI veya uluslar arası alan indeksleri (ISI/ERIC/AEI/BEI/EI, vb.) kapsamında değerlendirilen yayın sayınız	Yayınlarınızın almış olduğu atıf sayısı	Yürüttüğünüz ya da araştırmacı olarak katkı sağladığınız proje sayısı	Sunulan bildirimlerinizin sayısı
Fark yok (A1, A2, A5, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13, A14, A15, A16, A18, A21, A22, A24, A25, A26, A30, A31, A32, A33)	Fark yok (A1, A8, A11, A13, A14, A15, A16, A19, A21, A22, A23, A25, A33)	Fark yok (A1, A2, A3, A4, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13, A14, A15, A21, A22, A23, A24, A27, A28, A29, A30, A31, A33)	Fark yok (A2, A6, A11, A12, A14, A16, A22, A23, A28, A33)
f=23	f=13	f=23	f=10
Fark yok, ancak çevremde yayın yapabilmek için paralı dergilere yayın gönderenler var (A6, A17)	Fark var, yayın sayısı arttığı için atıf da artıyor (A9, A12, A18, A24, A28)	Fark var, teşvikten dolayı daha fazla projeye katılıyorum (A5, A16, A17, A18, A19)	Fark var, teşvikten dolayı bütün sempozyumları takip ediyorum (A1, A8, A9, A10, A15, A17, A18, A19, A31)
f=2	f=5	f=5	f=9
Fark var, bu fark dergilerin yayınlanma sürecinin geç olması ile ilgili (A4, A19)	Fark var, teşvikten dolayı eş dost atıfta bulunuyor (A4, A6, A10, A17)	Fark var, proje sayım arttı ancak teşvikte kullanmadım (A25)	Fark var, 2015'te uygun zaman yoktu ancak 2016'da vardı (A3, A4, A21, A25, A29)
f=2	f=4	f=1	f=5
Fark var ama bu fark teşvikle ilgili değil, doçentlik dosyası hazırlıyorum (A23, A28)	Atıf sayımı bilmiyorum (A3, A7, A20, A29)	Yanıtız (A20, A26, A32, A34)	Fark var kişisel nedenlerden dolayı azaldı (A7, A13, A24)
f=2	f=4	f=4	f=3
Fark var, yayın sayım kişisel sebeplerden dolayı arttı (A3)	Fark var azaldı (A30, A31)		Fark yok, yeni düzenlemelere ihtiyaç var (A5)
f=1	f=2		f=1
Fark var, yayın sayım kişisel sebeplerden dolayı azaldı (A29)	Fark var, çünkü 2015'te akademik unvanım olmadığı için atıflarım sayılmadı (A2)		Fark yok ama sempozyumlardaki bildiri sayıları çok fazla bu da kaliteyi düşürüyor (A30)
f=1	f=1		f=1
Yanıtız (A20, A27, A34)	Atıfın bir yıl içinde değerlendirilemeyeceğini düşünüyorum (A5)		Yanıtız (A20, A26, A27, A32, A34)
f=3	f=1		f=5
	Yanıtız (A26, A27, A32, A34)		
	f=4		

Bazı akademisyenler akademik teşvik ödeneğinin yayın sayısını artırdığını söylerken; akademisyenlerden bazıları, özellikle güzel sanatlar eğitimi alanında Akademik Teşvik Ödeneği Yönergesi'nin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Akademisyenlerin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde, bu ödeneğin yapmış oldukları çalışmaların nitelik ve niceliğine etkisi olmadığı cevaplarına karşın özellikle yayın, proje, tebliğ ve atıf başlıklarında nicelik olarak bir artışın olduğunu söylemek mümkündür. Akademisyenlerin genel görüşü ise, çalışma arkadaşlarının, dergilerin yayınlanma sürecinin uzun olmasından dolayı, daha kısa sürede dönüş sağlayan paralı dergileri tercih etmeleri, birbirlerine karşılıklı atıf yapan akademisyenlerin varlığı ve kontrolsüzce artan uluslararası sempozyum/kongrelere birden fazla bildiri ile katılım yapılması gibi durumların bu ödeneğin olumsuz yönleri arasında bulunmaktadır. Tabii bu durum acaba akademik teşvik ödeneği bilimsel etik açısından da bazı sorunlara ortam hazırlıyor mu? sorusunu akla getirmektedir.

Ödeneğin bilimsel faaliyetlere olan olumlu katkıları ise şöyle özetlenebilir: Yayın sayısının nicelik olarak artması, dolayısıyla atıf sayısının artması, yıllardır bilimsel faaliyette bulunmayan akademisyenlerin bile en az birkaç tebliğ yayınlamaları, proje katılımlarının artması. Çalışmadan elde edilen veriler ışığında ulaşılan sonuçlar Şekil 1'de özetlenmiştir.

Şekil 1'de görüldüğü gibi, akademik teşvik ödeneğinin olumsuz durumlar oluşturmasının yanı sıra bilim dünyasına katkıları da bulunmaktadır. Bu olumsuz durumların ortadan kaldırılması için yönergelerin her alan için daha açık ifade edilmesine ve bazı kriterlerin değiştirilmesine/geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle alan bazında bilimsel faaliyetlerin birbirinden farklılaşmasından doğan uyumsuzluklar, alana özgü bir yönerge geliştirilmesiyle giderilebilir.

Şekil 1: Araştırmadan elde edilen akademisyen görüşlerinin özeti.

Not: Şekilde gösterilen frekanslar akademisyenlerin cevaplarında yer alan ifadelerin tekrarlanma sıklığını gösterir.

KAYNAKLAR

- Ağın, E., & Göktürk, E. (2017). Yükseköğretimde “akademik teşvik ödeneği” uygulamasının yapısı, işleyişi ve sorunları. 12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi. (Bildiri). (11-13 Mayıs). Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Alparslan, A. M. (2014). Öğretim elemanlarının işlerinden tatmin, üniversitelerinden memnun ve gönüllü olmalarındaki öncüller: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’nde bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 82-101.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Genişletilmiş 3. baskı, Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Demir, E., Demir, C. G., & Özdemir, M. Ç. (2017). Akademik yükseltme ve atama sürecine yönelik öğretim üyesi görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(1), 12-23.
- Karadağ, E., & Yücel, C. (2017). *Devlet üniversiteleri ve fakülteleri sıralaması [DÜS] 2017*. Eskişehir. Retrieved from <http://www.akdeniz.edu.tr/duyuru/bhim/atespersr.pdf>
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. California: Sage Publications.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). California: Sage Publications.
- Özer, Y. E. (2011). Girişimci üniversite modeli ve Türkiye. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 85-100.
- Turhan, M., & Erol, Y. C. (2017). Akademisyenlerin akademik teşvik ödeneğine ilişkin görüşleri. 12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi. (Bildiri). (11-13 Mayıs). Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemi* (8. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C. (2017). An examining the academic incentive outcomes of teaching staff in faculties of education. International Conference on New Horizons in Education. (13-15 July). Proceedings Book, (Vol. 6, p. 251). Vienna University of Technology, Vienna, Austria.

EK 1- Araştırmada Kullanılan Tarama Formu

Unvan: Uzmanlık Alanı:

Cinsiyet: Yaş: Deneyim (Yıl):

SORULAR

1. 2016 takvim yılında akademik teşvik ödeneği aldınız mı? Aldıysanız kaç puanınız vardı? Almadıysanız kaç puanda kaldınız?

.....

2. 2017 takvim yılı için akademik teşvik ödeneği başvurusunda bulundunuz mu? Kaç puanınız vardı?

.....

3. Akademik teşvik ödeneği uygulaması, yapmış olduğunuz akademik faaliyetlerin sayısını artırdı mı?

.....

4. Akademik teşvik ödeneği uygulamasını faydalı buluyor musunuz? Akademik kaliteyi nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?

Lütfen detaylıca açıklayınız.

.....

.....

.....

5. Sizce, akademik teşvik ödeneği uygulaması, yapmış olduğunuz akademik faaliyetlerin niteliğini nasıl etkiledi?

Lütfen detaylıca açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

6. 2015 takvim yılı içerisinde, SCI/SSCI veya uluslararası alan indeksleri (ISI/ERIC/AEI/BEI/EI) kapsamında değerlendirilen yayın sayınız ile 2016 takvim yılı içerisinde, ilgili veri tabanlarında değerlendirilen yayın sayınız arasında fark var mı? Eğer fark varsa, bu fark neden kaynaklanmış olabilir? Lütfen detaylıca açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

7. 2015 takvim yılı içerisinde, yayınlarınızın almış olduğunuz atf sayısı ile 2016 takvim yılı içerisinde, yayınlarınızın almış olduğu atf sayıları arasında fark var mı? Eğer fark varsa, bu fark neden kaynaklanmış olabilir? Lütfen detaylıca açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

8. 2015 takvim yılı içerisinde, yürüttüğünüz ya da araştırmacı olarak katkı sağladığınız proje sayısı ile 2016 takvim yılı içerisinde, yürüttüğünüz ya da araştırmacı olarak katkı sağladığınız proje sayısı arasında fark var mı? Eğer fark varsa, bu fark neden kaynaklanmış olabilir? Lütfen detaylıca açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

9. 2015 takvim yılı içerisinde, sunulan bildirilerinizin sayısı ile 2016 takvim yılı içerisinde, sunulan bildirilerinizin sayısı arasında fark var mı? Eğer fark varsa, bu fark neden kaynaklanmış olabilir? Lütfen detaylıca açıklayınız.

.....
.....
.....
.....